

Дата: 16.11.2021

Урок 5-6

Тема: Концепція світу й людини. Алгоритмічний зміст образів та епізодів.

Жанрова своєрідність твору.

Мета: створити умови для здобуття учнями знань про концепцію світу й людини та жанрову своєрідність поеми «Божественна комедія», поглиблення їх знань про алгорію, дослідження алгоритмічних значень образів поеми, визначення її новаторського характеру; спонукати до розвитку навичок дослідницької діяльності, виразного читання, художнього аналізу поетичного тексту, складання опорної схеми, самостійного здобування нової інформації із додаткових джерел; сприяти формуванню особистісного естетичного судження; заохочувати до виховання в учнів прагнення розуміти світ навколо себе, бажання до самовдосконалення, повагу до почуттів інших.

Матеріали до уроку:

➤ **Слово вчителя.** За однією східною легендою, якось боги вирішили створити світ. З'явились зорі, небо, море, квіти, гори... А потім - людина. Наприкінці вони подбали про Істину. Задумались боги, куди сховати її, щоб людина не одразу її знайшла. Їм хотілося, щоб якомога довше шукали Істину. «Давайте сховаемо її на найвищій вершині», - сказав один бог. «Давайте сховаемо її на самому дні моря», - заперечив інший. І лише найстарший і наймудріший бог сказав: «Ні, сховаемо її в душі людини. Вона шукатиме істину в усьому Всесвіті, не підозрюючи, що носить її в собі». Кожна людина у своєму житті шукає істину. Шукав її і Данте.

➤ **Бесіда:**

- Як ви розумієте слова видатного французького письменника-мораліста Франсуа де Ларошфуко?
- Чи можна, опираючись на епіграф, спрогнозувати, про що йтиме мова на сьогоднішньому уроці?

➤ **Слово вчителя.** Це ім'я неможливо обминути, вивчаючи зарубіжну літературу. Про нього говорять лише гіперболами — величний, неповторний, осяйний, геній. У самому імені Данте прихований його шлях до безсмертя, воно перекладається як «той,

хто дає (дарує)»: він подарував людині віру у свою силу, у свої внутрішні можливості, надію на моральне оновлення себе і всього людства. Це про нього шепотіли мешканці міста, що він бачив Люцифера, спускався у пекло і повернувся, тому що його обличчя здавалося присипаним попелом із пекла. А про себе він міг би сказати лише одне: «... і плакала Любов у серці в мене...», тому що завжди зберігає вірність двом музам: коханій та Італії, про єдність якої мріяв протягом усього життя.

Пам'ятник Данте Аліг'єрі в Києві було встановлено на честь 750-річчя поета. Місце розташування пам'ятника - початок парку «Володимирська гірка» навпроти Олександрівського костелу - було вибрано італійською стороною, котра побажала встановити монумент поруч з католицьким храмом.

Урочиста церемонія відкриття відбулася 10 грудня 2015 року, хоча пам'ятник був встановлений ще в липні, і стояв загорнутим в білу тканину. У відкритті взяли участь мер Києва Віталій Кличко і посол Італії Фабріціо Романо, який зачитав вітальне слово від Флорентійського градоначальника.

Цікаво, що за день до відкриття пам'ятник постраждав від рук вандалів. Якщо бути точніше, то не сама скульптура Данте, а фігура орла, у якої відбили голову. До урочистої церемонії відкриття пам'ятник відновили.

Ініціаторами встановлення монумента виступили вище згадані Фабріціо Романо і Віталій Кличко, а також директор Італійського інституту культури в Україні Франко Баллоні, за підтримки товариства Данте Аліг'єрі. Кошти на його створення пожертвували українські та італійські благодійники.

1307-1321 - роки написання «Божественної комедії». Це був час, який в історії культури дістав назву Передвідродження. Зростає інтерес до людської особистості, до її земних радощів і сподівань. Поступово починає формуватися новий гуманістичний тип мислення, остаточне становлення якого буде пов'язане з добою Відродження. Однак віра в необмежені можливості людської природи, в неповторність людської індивідуальності зароджується саме тепер. Цей процес відтворює геніальна поема Данте, що є одночасно синтезом середньовічної культури і прологом до культури Відродження.

Іван Франко, український письменник та дослідник творчості Данте Аліг'єрі, писав: «Данте являється найвищим виразом, поетичним вінцем та увічненням того,

що називаємо середніми віками. Вся культура, всі вірування, всі муки та надії тих часів знайшли вираз у його поемі. Та рівночасно як людина геніальна він усім своїм еством належить до новіших часів, хоча думками й поглядами коріниться в минувшині».

Данте назвав свою поему «Комедією» за усталеними середньовічними канонами: так називали тоді твори, які починалися сумно (пекло), а закінчувалися щасливо (рай), а стиль не «високий», а «середній». Згодом перший біограф Данте Джованні Боккаччо дав назву «Божественна комедія» - «Divina Commedia». Слово «божественна» означає і високу оцінку твору, і те, що «твір про Бога та його оточення». Під такою назвою — «Божественна комедія» — твір був опублікований у 1555 р. у Венеції.

➤ **Бесіда:**

- Пригадайте, що таке епічна поема?
- Чому, незважаючи на назву «Божественна комедія», за жанром твір Данте не є комедією?
- Назвіть епічні складові цього твору.
- Докажіть, що «Божественна комедія» - це поема.

➤ **Питання для контролю:**

➤ **Кодовий диктант** (*перевірка домашнього завдання – знання сюжету поеми*).

Методичний коментар: учні записують тільки цифру з правильною відповідлю.

I. На який вік вказує автор поеми?

1. 35 років; 2. 70 років; 3. 100 років; 4. 20 років

II. Куди спочатку потрапив автор поеми?

1. На морське узбережжя; 2. На ярмаркову площа; 3. У підземелля; 4. У похмурий ліс

III. Кого зустрів автор по дорозі?

1. Вовк, заєць, ведмідь; 2. Леопард, лев, вовчиця; 3. Лев, леопард, ведмідь;
4. Лисиця, лев, заєць

IV. Хто супроводжував автора по пеклу?

1. Беатріче; 2. Еней; 3. Вергілій; 4. Гомер

V. Хто супроводжував Данте у раю?

1. Беатріче; 2. Еней; 3. Вергелій; 4. Гомер

VI. Скільки кіл має пекло?

1. 3; 2. 5; 3. 9; 4. 100

VII. Якою частиною потойбіччя спершу мандрував Данте?

1. Рай; Чистилище; 2. Пекло; 3. Річка 4. Стікс

VIII. У якому колі пекла страждали язичники й нехрещені немовлята?

1. У першому; У другому; У третьому; У четвертому

IX. Який гріх Данте вважав найтяжчим?

1. Вбивство; 2. Ненажерливість; 3. Марнотратство; 4. Зрада

X. Зі скількох частин складається поема?

1. З трьох; 2. З дев'яти; 3. Зі ста; 4. З дев'яноста дев'яти

XI. Коли Данте приснився дивний сон-подорож?

1. Напередодні Великодньої п'ятниці 1300 р.; 2. У ніч перед Різдвом;
3. На день народження Данте; 4. Точний час не визначено

XII. У якому колі пекла знаходився Гомер?

1. У першому; У другому; У п'ятому; У сьомому

➤ Поема складається з трьох частин і прологу. Але саме «Пекло» є найбільш важливим розділом для розуміння світобачення Данте. Пекло в різних релігіях – це місце вічного покарання грішників. За християнською міфологією, Пекло створене триєдиним божеством - Богом Отцем, Богом Сином і Богом Духом Святым, - щоб служити місцем тортур для Люцифера (Діте, Вельзевула).

У Пеклі ніколи не сходить сонце. Усюди панує довічний морок. Навіть коли на землі день, над підземеллям нависає нічний небосхил. Грішники не просто терплять страшні муки – вони не мають надії на якісь зміни. Вони самотні у своєму відчай. Знехтувавши закони добра, грішники відмовили собі у співчутті та можливості прощення. В художньому світі поеми мотив шляху до досконалості має два ключових

образи: рух і світло. Грішні душі назавжди закріплені за своїм місцем страждання. Навіть коли починається їхній несамовитий біг, вони рухаються за колом, повертаючись туди, звідкіль починався шлях. Власне, переміщуються у просторі лише Данте і Віргілій. Однак навіть вони, долаючи крутий і небезпечний спуск углиб, не відчувають наближення до мети. Над ними нависають темні брили, під ногами розкриваються бездонні провалля, шлях перетинають чорні від болота озера, ріки киплячої крові.

➤ *Віписати у зошиті визначення поняття «алегорія»*

Алегорія – це троп, інакомовлення, у якому узагальнене абстрактне поняття передається за допомогою конкретного образу. Це спосіб двопланового художнього зображення, що ґрунтуються на прихованні реальних осіб, явищ і предметів під конкретними художніми образами з відповідними асоціаціями, з характерними ознаками прихованого.

Висновок: Автор розгубився серед партійних чвар у Флоренції, які винесли його на верх політичного життя, а незабаром примусять тікати з рідного міста.

леопард	лев	вовчиця
•підступність, облуда •політичні супротивники Данте	•жорстокість •король Франції	•корисливість •римське папство

Алегоричні образи поеми

Орієнтовний зразок

Образ	Алегоричне значення
Поет Данте	Шукання та поривання людського духу. Символ людської душі
Мандри	Пошук правильного духовного шляху життя людини
Дорога	Пошук сенсу життя
Бог	Любов
Рай	Винагорода тим, хто жив праведним життям

Чистилище	Очищення, випробування тим, хто хоче врятуватися
Пекло	Покарання за гріхи земні
Верглій	Мудрість, світська наука, рятівна сила античності, мистецтва
Дрімучий ліс	Земне життя з перешкодами
Беатріче	Кохання, божественна мудрість, символ релігійності
Франческа й Паоло	Сила щирого й справжнього кохання
Пагорб	Доброочесність – моральна мета кожної людини

Третя частина — «Рай» — найбільш насичена складними алегоріями, численними міркуваннями на філософські, богословські, наукові теми. Рай розташований на десяти сферах неба, де перебувають душі тих людей, які заслужили вічне блаженство. Десята сфера неба — Емпірей — є місцем перебування Божества. Середовище цього світу — світло, випромінюване душами Раю, яке рухає орбіти зірок і планет. Однак світло — ще й символ знань. На кожному новому небесному рівні Беатріче, яка є втіленням божественної науки, розповідає Данте про те, що він спроможний зрозуміти. Царство небесне ієрархічне, душі там перебувають кожна на своєму щаблі, хоча щастя для всіх тут однакове.

Рай — це можливість любові. У ній уся таїна. Радість стосунків і зв'язків народжують небесне щастя. Провідниця Данте Беатріче постає як прекрасна жінка, яка викликає в нього почуття щастя, радості й безмежного захоплення. Отже, Данте вклав у свій твір чотири сенси: буквальний, алгоричний, моральний і містичний.

Зміст поеми

Буквальний	Алегоричний	Моральний	Містичний
«Натуральний» опис загробного світу з усіма його атрибутами	Вираження ідеї буття в абстрактній формі: у світі все рухається від темряви до світла, від страждань до	Ідея відплати за всі земні справи у загробному житті	Інтуїтивне пізнання божественної ідеї через сприйняття краси самої поезії як божественної мови, хоча й

	радості, від помилок до істини, від поганого до доброго. Головною можна вважати ідею зростання душі через пізнання світу.		створеної розумом поета, земної людини.

Д.з – повідомлення про В. Шекспіра.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.